

Riktlinjer för att utse betygsnämnd m.m.

Riktlinjerna har beslutats av samtliga fakultetsnämnder 2005 (CF 10-165/2005). Riktlinjerna har senast ändrats av samtliga fakultetsnämnder den 23 oktober 2018 (2018/05643). Observera att fakultetsnämnden för medicin och hälsa har beslutat om särskilda riktlinjer för forskarutbildningsämnet medicinsk vetenskap (2018/05829) som senast ändrats av fakultetsnämnden för medicin och hälsa 16 december 2020. De särskilda riktlinjerna gäller utöver vad som sägs i gemensamma riktlinjer. Konsekvensändringar på grund av nya föreskrifter om disputation (ORU 2020/01874) har införts 16 december 2020.

1. Opponent

Vid disputationen ska det enligt Högskoleförordningen¹ finnas en opponent.

Opponenten ska ha lägst docentkompetens eller motsvarande. Om särskilda skäl föreligger får dock en person med lägst doktorexamen utses. Med särskilda skäl avses här i första hand kompetensskäl.

Till opponent ska utses en person som inte är verksam vid Örebro universitet (ORU), om inte synnerliga skäl talar emot det. Personen får gärna vara verksam utomlands.

Om en doktorand antagen vid ORU är verksam vid eller har annan anknytning till ett annat lärosäte genom t.ex. studiefinansiering eller samarbete mellan lärosätena, ska till opponent inte heller utses någon som är verksam vid det andra lärosätet, om inte synnerliga skäl föreligger.

Med synnerliga skäl avses i detta avsnitt i första hand laga förfall med kort varsel för den utsedda opponenten.

Begreppet verksam

Med att vara verksam avses här att vara anställd, inneha uppdrag eller utnämning, eller annars ha någon anknytning av betydelse inom t.ex. forskningssamarbete.

2. Betygsnämnd

Vid betygssättning av doktorsavhandlingen ska minst en person delta som inte är verksam vid den högskola där doktoranden examineras (6 kap. 34 § HF).

Betyg för en doktorsavhandling ska beslutas av en betygsnämnd, som utses särskilt för varje avhandling.

¹ 6 kap. 33 § HF

En betygsnämnd ska bestå av tre eller fem ledamöter. Den som har varit handledare för doktoranden får inte ingå i nämnden. Nämnden ska utse ordförande inom sig.²

Kompetenskrav

Om betygsnämnden utgörs av tre ledamöter ska den bestå av minst en professorskompetent ledamot. Övriga ledamöter ska i förekommande fall ha lägst docentkompetens eller motsvarande.

Hemvist

Högst en ledamot i betygsnämnden får vara verksam vid Örebro universitet i det ämne som doktoranden tillhör. *För medicinsk vetenskap avses med ämne den inriktning inom ämnet som doktoranden tillhör.*³

Begreppet verksam

Angående begreppet verksam, se föregående avsnitt om opponent.

Om en doktorand antagen vid ORU är verksam vid eller har annan anknytning till ett annat lärosäte genom t.ex. studiefinansiering eller samarbete mellan lärosätena gäller följande. Högst en betygsnämndsledamot får vara verksam vid ORU i doktorandens ämne eller verksam i det samarbetande ämnet vid det andra lärosätet. Vidare får högst en betygsnämndsledamot vara verksam vid det andra lärosätet, om inte synnerliga skäl talar emot det. Med synnerliga skäl avses här i första hand laga förfall med kort varsel för en ledamot.

Jämställdhet

I betygsnämnden ska båda könen vara representerade, om inte särskilda skäl talar emot det.

Särskilda skäl

Med särskilda skäl avses i detta avsnitt i första hand kompetensskäl.

Planering för ersättare vid en ledamots förhinder

En ersättare till betygsnämnden vidtalas av institutionen i förväg och meddelas tillsammans med ordinarie ledamöter vid ingivande om förslag om disputation. Ersättaren bör vara beredd på att med kort varsel utses till betygsnämndsledamot om behov uppstår. Betygsnämndens sammansättning ska dock fortsatt vara i enlighet med högskoleförordningen och Örebro universitets riktlinjer.

Om fem ledamöter i betygsnämnden

Om betygsnämnden utgörs av fem ledamöter ska den under alla förhållanden bestå av minst tre professorskompetenta ledamöter. I övrigt gäller vad som sägs ovan.

² 6 § Föreskrifter om disputation vid Örebro universitet (ORU 2020/01874)

³ Inriktningarna inom medicinsk vetenskap är dock omfattande. Två ledamöter från samma inriktning kan tillåtas om berörda ledamöter kan intyga att inget jäv föreligger dem emellan.

3. Digitalt deltagande

Universitetet får besluta att opponent och/eller ledamöterna i en betygsnämnd får delta digitalt i en disputation (via tvåvägs videokonferens), under någon av följande förutsättningar.⁴

Planerat digitalt deltagande för opponent eller ledamot, det vill säga att sådant deltagande redan innan disputationsbeslutet framstår som lämpligt för att disputationen ska kunna genomföras inom rimlig tid med en betygsnämnd som är tillräckligt vetenskapligt kompetent och i övrigt sammansatt enligt högskoleförordningen och universitetets riktlinjer.

Akut förhinder att närvara, det vill säga att opponent eller ledamot i ett sent skede har meddelat förhinder att närvara på plats och det inte bedöms lämpligare att ersätta ledamoten med någon annan eller att ställa in disputationen.

Om videokommunikationen bryts under disputationen får telefonkonferens utan bild användas som komplement, om ordföranden för disputationen bedömer att disputationsakten därigenom kan slutföras utan nackdel för doktoranden. I annat fall ska ordföranden skjuta upp disputationen till en tidpunkt senare samma dag i avvaktan på åtgärder och beslut. Föregående mening gäller också om kommunikationen inte alls kan upprättas då disputationen ska inledas.⁵

4. Ordförande vid disputationen

Disputationen ska ledas av en ordförande, som ska vara en lärare anställd vid universitetet⁶. Ordförande vid disputationen ska vara docent eller professor. Den som har varit handledare åt doktoranden ska inte utses till ordförande.

5. Jäv

Bestämmelser om jäv finns i 16-18 §§ förvaltningslagen, se följande utdrag.

16 § Den som för en myndighets räkning tar del i handlingen på ett sätt som kan påverka myndighetens beslut i ärendet är jävig om

1. han eller hon eller någon närstående är part i ärendet eller annars kan antas bli påverkad av beslutet i en inte oväsentlig utsträckning,
2. han eller hon eller någon närstående är eller har varit ställföreträdare eller ombud för en part i ärendet eller för någon annan som kan antas bli påverkad av beslutet i en inte oväsentlig utsträckning,

⁴ 7 § Föreskrifter om disputation vid Örebro universitet (ORU 2020/01874)

⁵ 8 § Föreskrifter om disputation vid Örebro universitet (ORU 2020/01874)

⁶ 4 § Föreskrifter om disputation vid Örebro universitet (ORU 2020/01874)

3. han eller hon har medverkat i den slutgiltiga handläggningen av ett ärende hos en annan myndighet och till följd av detta redan har tagit ställning till frågor som myndigheten ska pröva i egenskap av överordnad instans, eller
4. det finns någon annan särskild omständighet som gör att hans eller hennes opartiskhet i ärendet kan ifrågasättas.

Om det är uppenbart att frågan om opartiskhet saknar betydelse, ska myndigheten bortse från jäv.

17 § Den som är jävig får inte ta del i handläggningen av ärendet och inte heller närvara när ärendet avgörs. Han eller hon får dock utföra sådana uppgifter som inte någon annan kan utföra utan att handläggningen försenas avsevärt.

18 § Den som känner till en omständighet som kan antas göra honom eller henne jävig ska omedelbart anmäla detta till myndigheten.

En myndighet ska pröva en jävsfråga så snart som möjligt.

Den som jävet gäller får ta del i prövningen av jävsfrågan endast om det krävs för att myndigheten ska vara beslutsför och någon ersättare inte kan kallas in utan att prövningen försenas avsevärt.

Den som har varit handledare för doktoranden får inte ingå i betygsnämnden.⁷

Jäv i uppdragen vid disputationen

Det är angeläget att jävsfrågorna bevakas under institutionens utarbetande av förslaget till disputation. Riktlinjerna ovan innehåller flera generella bestämmelser som avser att säkra en opartisk och saklig examination, dvs. undvika jäv, redan genom organisatoriska begränsningar t.ex. av hur många betygsnämndsledamöter som får hämtas från ämnet och universitetet. Jäv måste dock prövas även beträffande varje enskild person som ska utses.

I handläggningen av disputationsärendet ska alltså tillses att de personer som utses till opponent, ledamot i betygsnämnd (inklusive ersättare) eller ordförande inte är jäviga i sina uppdrag vid disputationen. Dessa personer kan vara jäviga bl.a. genom anknytning till

- doktoranden och handledare, eller
- närstående och andra som har nära relationer till de ovanstående personerna.

Vid jäv ska en annan person föreslås och utses till uppdraget.

Förfrågan om jäv

Institutionen ska skriftligen uppmana de personer som föreslås att utses till betygsnämndsledamöter (inklusive ersättare), opponent eller ordförande att snarast uppge omständigheter som kan medföra jäv. Uppmaningen ska ges senast i samband med att förslag om disputation skickas till registrator.

⁷ 6 § Föreskrifter om disputation vid Örebro universitet (ORU 2020/01874)

Jäv i handläggningen av disputationsärendet

Det är angeläget för alla att disputationsärenden handläggs så att den som befattar sig med ett ärende, genom att t.ex. bereda, föredra, avge förslag eller fatta slutligt beslut, inte är jävig. Dessa personer kan vara jäviga bl.a. genom anknytning till

- doktoranden eller handledare,
- de personer som föreslås som opponenter, betygsnämndsledamöter eller ordförande vid disputationen, samt
- närstående eller andra som har nära relationer till de ovanstående personerna.

Ovanstående innebär t.ex. att en handledare inte ska vara föredragande inför prefekten vad gäller förslag till betygsnämnd (inklusive ersättare), opponenter och ordförande för sin egen doktorand.

En person blir också jävig genom att föreslå eller utse sig själv till uppdrag.

Om jäv konstateras ska någon annan träda in i handläggningsprocessen. Om prefekten är jävig ska i stället prorektorerna fastställa institutionens förslag till disputation. Om även prorektorerna är jäviga ska ordföranden i fakultetsnämnden, dekanus, utse en annan person att avge förslag till disputation (jfr universitetets delegationer).

6. Motivering av förslag och övrigt underlag för beslut om disputation

Följande underlag ska lämnas i samband med institutionens förslag om disputation.

- i Det ska anges om halvtidsseminarium, slutseminarium eller annan kvalitetsgranskning har genomförts (gäller ej betygsnämndens förhandsgranskning inom MH-området). Det ska anges vem som har varit sakkunnig samt dennes kompetens och hemvist. Vidare ska bifogas protokoll eller annat skriftligt utlåtande från sakkunnig samt huvudhandledarens redogörelse för vilka ändringar som gjorts i avhandlingen utifrån sakkunnigs synpunkter.
- ii En kortfattad sammanfattning av avhandlingen, skriven av doktoranden på svenska eller engelska, ska lämnas.
- iii Vid sammanläggningsavhandling ska lämnas en förteckning över de delarbeten som konstituerar avhandlingen.
- iv Om ett delarbete eller en avhandling är författad gemensamt med en annan person ska huvudhandledaren lämna en redogörelse för doktorandens insats i arbetet.
- v En motivering av förslaget till opponenter och betygsnämndsledamöter (inklusive ersättare) samt, vid behov, förslaget till disputationsordförande ska lämnas.
- vi Om institutionen föreslår att en ledamot i betygsnämnden ska delta planerat i disputationen via videokonferens enligt andra punkten 7 § föreskrifterna om disputation m.m. ska förslaget åtföljas av
 - en motivering till att det är nödvändigt att utse den aktuella personen
 - en redogörelse för vilka åtgärder institutionen har vidtagit för att hitta en lämplig betygsnämndsledamot som kan närvara (fysiskt) vid disputationen.
 - en uppgift om att institutionen har bokat AV-tekniker till disputationen.

- en uppgift att institutionen har försäkrat sig om att universitetets tekniska krav för videokonferens är uppfyllda hos den aktuella ledamoten.
 - annat underlag som åberopas till stöd för förslaget.
- vii Upplysning ska lämnas om jävsbedömningar rörande föreslagna personer.
- viii Om det krävs särskilda eller synnerliga skäl för ett visst beslut enligt föreskrifterna eller riktlinjerna ska dessa skäl redovisas.
- ix Om institutionen har samrått med ordföranden i fakultetsnämnden (dekanus) tidigare under beredningen ska detta redovisas.
- x För disputationer inom Fakulteten för medicin och hälsa (MH):
(i) samtliga aktuella delarbeten samt eventuellt ytterligare opublicerat material som ska ingå i avhandlingen, (ii) samtliga utfärdade etikprövningstillstånd på vilka avhandlingsprojektets delarbeten vilar och (iii) samtliga fullständiga etikansökningar, eventuella tilläggsansökningar inklusive samtliga bilagor

Signering av bilagor

Samtliga bilagor till förslag om disputation ska vara daterade och signerade av prefekten, om inte utfärdaren/intygsgivaren etc. redan har undertecknat handlingen.

7. Tid och adress för ingivande av förslag

Förslag om disputation ges in av prefekt senast två månader före den föreslagna disputationsdagen. Underskrivet förslag i original skickas per post eller lämnas till Örebro universitet, Registrator, 701 82 Örebro.

8. Förfarande om en betygsnämndsledamot får akut förhinder

Om en betygsnämndsledamot får akut förhinder att närvara vid disputationen finns följande alternativ, nämligen att

- ledamoten ersätts med ersättaren eller med annan ledamot enligt nytt förslag (se nedan) under förutsättning att betygsnämndens sammansättning fortsatt är i enlighet med högskoleförordningen och Örebro universitets riktlinjer.
- ledamoten om möjligt deltar i disputationen via videokonferens (se nedan), eller
- disputationen ställs in.

Beslut om ersättare vid akut förhinder för ordinarie betygsnämndsledamot

Förslaget ska åtföljas av följande underlag:

- vilken ledamot som behöver ersättas
- utsedd ersättare eller nytt förslag till ersättare, med uppgifter om titel och hemvist m.m.
- redogörelse för konsekvenserna av förslaget för sammansättningen av betygsnämnden i dess helhet i relation till riktlinjerna

- motivering av förslaget till ersättare utifrån kompetens, övriga kriterier och jäv enligt avsnitt 2 och 4 ovan (endast obligatoriskt om ny ersättare föreslås)

Beslut om digitalt deltagande i disputationen vid akut förhinder

Förslag om att en betygsnämndsledamot vid akut förhinder (se avsnitt 3) att närvara i stället ska delta i disputationen via videokonferens ska åtföljas av följande underlag:

- vilken ledamot som avses delta via videokonferens
- en kortfattad motivering till varför detta alternativ är lämpligare än att utse en ersättare för ledamoten eller att ställa in disputationen
- en uppgift att AV-tekniker är bokade
- en uppgift att institutionen har försäkrat sig om att universitetets tekniska krav för videokonferens är uppfyllda hos den aktuella ledamoten

Förkortningar och begrepp

ENT-nämnden Fakultetsnämnden för ekonomi, natur- och teknikvetenskap

HS-nämnden Fakultetsnämnden för humaniora och socialvetenskap

MH-nämnden Fakultetsnämnden för medicin och hälsa

Institutionen Den befattningshavare inom institutionen som enligt nämndens delegationsbeslut ska avge förslag i disputationsärendet till ordföranden i fakultetsnämnden (dekanus).

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Dessa riktlinjer träder i kraft 15 april 2005. Äldre bestämmelser får tillämpas på förslag som har inkommit till den centrala förvaltningen före ikraftträdandet.

Det beslut som Fakultetsnämnden för medicin, naturvetenskap och teknik har fattat den 8 december 2005 om ändring i avsnitt 2 såvitt avser den nämndens ansvars-område träder i kraft den 1 januari 2006.

Ändringarna beslutade av fakultetsnämnderna i juni 2007 träder i kraft den 1 juli 2007.

Ändringarna beslutade av fakultetsnämnderna i september 2009 träder i kraft den 1 november 2009.

Ändringarna beslutade av rektor den 19 oktober 2010 träder i kraft den 1 januari 2011.

Ändringarna beslutade av fakultetsnämnderna i juni 2011 träder i kraft den 1 september 2011. De gäller för förslag om disputation som ges in till Fakultetskansliet fr.o.m. det datumet.

Ändringar beslutade av rektor den 8 december 2011 (RB 575/2011, CF 13-519/2011) träder i kraft den 1 januari 2012. Ändringarna avser byte av benämning från akademi till institution respektive från akademichef till prefekt.

Ändringarna beslutade av fakultetsnämnderna i januari/februari 2012 träder i kraft den 15 februari 2012. De gäller för förslag om disputation som kommer in till registrator eller Fakultetskansliet fr.o.m. det datumet. Om institutionen kan visa att den före den 15 februari har preliminärbokat opponent eller betygsnämndsledamot, får de äldre bestämmelserna vid behov tillämpas på förslag till disputationer som inkommit till registrator eller Fakultetskansliet före den 15 april 2012.

Ändringarna beslutade av fakultetsnämnderna den 27, 28 respektive 29 januari 2015 träder i kraft den 1 februari 2015. Ändringarna avser främst regler för tillämpningen av universitetets nya föreskrifter om att en betygsnämndsledamot kan delta i disputation via videokonferens.

Ändringarna beslutade av fakultetsnämnderna i januari/februari 2018 träder i kraft den 15 februari 2018. Ändringarna avser vem som kan utses till ordförande vid disputationen, interna betygsnämndsledamöter inom medicinsk vetenskap, att jävsförhållanden mellan doktorand/handledare och opponent/ordförande/betygsnämndsledamöter ska beaktas (jämfört med tidigare då jävsförhållanden mellan samtliga deltagare skulle beaktas) samt tillägg om vilken information om kvalitetsgranskning som ska biläggas förslag om disputation.

Ändringarna beslutade av ordförandena i fakultetsnämnderna i oktober 2018 och träder i kraft den 1 november 2018. Ändringarna avser att en ersättare till betygsnämnden vidtalas i förväg (till skillnad från tidigare då en ersättare inte skulle utses i förväg) och meddelas tillsammans med ordinarie ledamöter vid ingivande om förslag om disputation.

Ändringarna beslutade av MH-nämnden 16 december 2020 och träder i kraft 1 januari 2021. Ändringarna avser konsekvenser av MH-fakultetens införande av ny etikgranskningsfunktion och nya underlag att inlämna vid ingivande av förslag om disputation (avsnitt 5).

Konsekvensändringar har införts 16 december 2020 på grund av revideringar av föreskrifter om disputation gällande digitalt deltagande för opponent och betygsnämnd (ORU 2020/01874) vilka träder i kraft omedelbart.